

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นหมู่เหล่าที่ดำรงอยู่ด้วยความผูกพันกับลำน้ำนั้นปรากฏชัดในสังคมไทยมานาน เมืองและชุมชนในอดีตจึงมักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ริม 2 ฟากฝั่งของแม่น้ำลำคลอง ดังเช่นในสมัยสุโขทัยที่ตั้งเมืองอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยม กรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เมืองราชบุรีตั้งบนฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และเมืองฉะเชิงเทราที่ตั้งบนฝั่งบางปะกง เป็นต้น (สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อ้างถึงใน เขมชาติ วงศ์ทิมารัตน์, 2546) ด้วยเหตุนี้ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยจึงได้รับขนานนามจากนานาประเทศว่า “เวนิสตะวันออก” ที่อบอวลไปด้วยบรรยากาศที่สวยงามร่มรื่น และมีวิถีชีวิตแบบไทยของชาวฝั่งคลองเพียงแห่งเดียวในโลก คนไทยในอดีตอาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นทางสัญจร คมนาคมขนส่ง การชลประทาน เกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรือการประมง อีกทั้งน้ำในคลองยังใช้อุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ใช้เพื่อการพักผ่อนสันทนาการหรือการกีฬา

จะเห็นได้ว่า แม่น้ำ ลำคลอง มีบทบาทต่อชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทของคลองจะเปลี่ยนไปตามความต้องการของชุมชน เช่น ในอดีตคลองทำหน้าที่เป็นปราการป้องกันข้าศึก เพื่อขยายพื้นที่ในการเพาะปลูก เป็นเส้นทางคมนาคม เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งสาธารณูปโภค เป็นแหล่งพักผ่อน หย่อนใจ ตลอดจนเป็นบ่อเกิดประเพณีวัฒนธรรมที่งดงามของประเทศไทย ในชีวิตประจำวันผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมคลองจะอาศัยน้ำในลำคลองเป็นน้ำกินน้ำใช้ เป็นเส้นทางไปมาหาสู่กันทางน้ำโดยใช้เรือเป็นพาหนะ ในด้านอาชีพผู้คนส่วนใหญ่ที่อาศัยริมคลองจะมีอาชีพเกษตรกรรมทำสวนทำนาเป็นหลัก ชาวสวนได้อาศัยน้ำในคลองหล่อเลี้ยงพืชสวน โดยขุดเป็นร่องน้ำจากคลองเข้าไปในสวน ผู้คนที่ประกอบอาชีพค้าขายจะพายเรือไปขายตามทำนน้ำหน้าบ้านของผู้คนบริเวณปากคลอง หรือจุดบริเวณเชื่อมต่อกับ ทางบกจะเป็นแหล่งที่เรือบรรทุกสินค้ามาชุมนุมค้าขายกันอย่างหนาแน่นที่เรียกว่า “ตลาดน้ำ” (สำนักส่งเสริมและประสานมวลชน ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม กรมทรัพยากรน้ำ, 2550)

หากกล่าวถึงตลาดน้ำในประเทศไทยแล้ว ปัจจุบันพบว่ามามากมายหลายที่ อาจเนื่องด้วยกระแสบริโภคนิยมของคนไทยที่ยังคงเห็นความสำคัญในอารยธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทยในสมัยก่อน ด้วยเหตุนี้ทำให้ตลาดน้ำหลายแห่งใช้กลยุทธ์การสื่อสารทั้งในด้านของการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาทิ ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นต้น ซึ่งตลาดน้ำดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นตลาดน้ำที่เปิดตลาดเพื่อทำการค้าขายกันตั้งแต่เช้าไปจนกระทั่งสายๆ หรือบางทีก็เปิดจนกระทั่งบ่าย แต่ทว่าเมื่อไม่นานมานี้ตลาดน้ำในเมืองไทยได้มีตลาดน้ำที่เริ่มมีการค้าขายกันในช่วงเย็น พ่อค้าแม่ค้าต่างพร้อมใจกันมาขายสินค้ากันตั้งแต่ประมาณ 4 โมงเย็น และเปิดเฉพาะวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ เท่านั้น ตลาดน้ำแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “ตลาดน้ำยามเย็น” หรือ “ตลาดน้ำอัมพวา”

ตลาดน้ำอัมพวา ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา หรือ “ชุมชนอัมพวา” บริเวณตอนกลางของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 71 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดสมุทรสงครามประมาณ 6 กิโลเมตร

ความสำคัญของชุมชนอัมพวา

เทศบาลตำบลอัมพวา หรือ “ชุมชนอัมพวา” เป็นชุมชนริมน้ำที่ยังคงเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานริมน้ำในอดีต ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองบริเวณสองฝั่งคลองอัมพวา พื้นที่บริเวณนี้รวมทั้งพื้นที่ตอนบนของจังหวัดสมุทรสงครามในเขตอำเภออัมพวาและบางส่วนของอำเภอบางคนที เดิมเรียกว่า “แขวงบางช้าง” รวมอยู่กับเมืองราชบุรี ในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2137 – 2198) แขวงบางช้างมีตลาดค้าขายแห่งหนึ่งเรียกว่า “ตลาดบางช้าง” มีนายตลาดทำหน้าที่เก็บอากรขนอนตลาดเป็นหญิงชื่อ “น้อย” มีบรรดาศักดิ์เป็น “ท้าวแก้วผลึก” ท่านเป็นน้ำสาวของท่านเศรษฐี “ทอง” พระชนกของสมเด็จพระอมริน-ทรามาตย์ (นาก) พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1

ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศนี้ แขวงบางช้างกลายเป็นส่วนหนึ่งของเมืองสมุทรสงคราม พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะดำรง

พระอิสริยยศเป็น “หลวงยกกระบัตร์เมืองราชบุรี” ได้ทรงสมรสกับท่าน “นาก” (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี) ธิดาของท่านทองและท่านสิ้น มหาเศรษฐีแห่งแขวงบางช้าง เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 ทั้งสองพระองค์ได้ทรงหลบภัยพม่ามาอยู่ที่บ้านอัมพวา ระหว่างนั้นสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ได้ทรงประสูติพระราชโอรสทรงพระนามว่า “ฉิม” ซึ่งต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เมื่อวันพุธ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 4 ปีกุน ตรงกับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2310

ระหว่างที่หลบภัยจากพม่านี้เอง กรมสมเด็จพระศรีสุตดารักษ์ (แก้ว) พระพี่นางองค์ที่ 2 ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งเสด็จมาหลบภัยอยู่ที่บ้านอัมพวาด้วย ได้ประสูติพระธิดาเมื่อวันอาทิตย์ แรม 12 ค่ำ เดือน 12 ปีกุน ตรงกับวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2310 ทรงพระนามว่า “บุญรอด” ซึ่งต่อมาคือ สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีในล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 2

ตั้งนั้นชุมชนอัมพวา จึงเป็นสถานที่พระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบรมราชินีอีก 2 พระองค์ คือ สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (นาก) พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 1 และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี (บุญรอด) พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 2 แห่งมหจักรีบรมราชวงศ์

ในปี พ.ศ. 2437 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พื้นที่ตอนล่างของแขวงบางช้างได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภออัมพวา ขึ้นอยู่กับเมืองสมุทรสงคราม มณฑลราชบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศรวมทั้งที่ตำบลอัมพวา และตำบลบางกะพ้อมเข้าด้วยกันเป็นตำบลอัมพวา และทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าตำบลอัมพวามีจำนวนประชากร ความเจริญ และรายได้ท้องถิ่นถึงเกณฑ์ที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลได้ จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะตำบลอัมพวาขึ้นเป็นเทศบาลตำบลอัมพวาในปี พ.ศ. 2483 ในปัจจุบันเทศบาลตำบลอัมพวา ประกอบไปด้วยชุมชนทั้งหมด 10 ชุมชน ได้แก่

- 1) ชุมชนบ้านหัวแหลม
- 2) ชุมชนประชาอุทิศ
- 3) ชุมชนโรงเจ
- 4) ชุมชนตลาดอัมพวา

- 5) ชุมชนวัดอัมพวัน
- 6) ชุมชนคลองอัมพวา
- 7) ชุมชนบางจาก
- 8) ชุมชนริมเขื่อน
- 9) ชุมชนบางกะพ้อม 1
- 10) ชุมชนบางกะพ้อม 2

นอกจากชุมชนอัมพวาจะมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์แล้ว ในด้านของการตั้งถิ่นฐานก็มีลักษณะที่โดดเด่นเช่นกัน กล่าวคือ ชุมชนอัมพวาเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่าน ทำให้พื้นที่ชุมชนอัมพวามีความอุดมสมบูรณ์ การตั้งถิ่นฐานในอดีตมักอิงอยู่กับแม่น้ำลำคลอง เพราะจำเป็นต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต ทั้งอุปโภค บริโภค และใช้ในการสัญจร นอกจากนั้นการประกอบอาชีพ และกิจกรรมทางสังคมก็มีความสัมพันธ์กับน้ำด้วยเช่นกัน

ความอุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่มีแม่น้ำแม่กลอง และคลองอัมพวาไหลผ่านทำให้มีผู้คนอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพิ่มมากขึ้น การตั้งถิ่นฐานจะหนาแน่นบริเวณริมแม่น้ำและคลองโดยมีตลาดเป็นศูนย์กลางของชุมชน การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเริ่มแรกกระจายตัวอยู่บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำแม่กลองและคลองที่เชื่อมโยงกับแม่น้ำแม่กลอง ได้แก่ คลองบางจาก คลองลัดดาโชติ คลองดาวดิ่งส์ คลองผีหลอก เป็นต้น

การตั้งถิ่นฐานในอดีตของชุมชนนั้น คำหนึ่งถึงปัจจัยการเพาะปลูก คือ แหล่งน้ำเป็นหลัก เรียงรายไปตามสองฝั่งแม่น้ำลำคลอง ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ชุมชนอัมพวาเป็นศูนย์กลางการค้าทางน้ำที่สำคัญ มีตลาดน้ำอัมพวาเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ ตลอดแนวสองฝั่งคลองอัมพวาเป็นชุมชนริมน้ำ

ในอดีตเมืองอัมพวาถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม มีตลาดน้ำขนาดใหญ่และชุมชนริมน้ำที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม (<http://www.maeklongtoday.com>) จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2526 รัฐบาลมีนโยบายในการทำถนนทั่วประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนริมน้ำไปสู่ชุมชนบนบกมากขึ้น โดยเฉพาะที่บริเวณตลาดน้ำคลองอัมพวา มีการเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างมาก จากความเจริญและการ

ขยายตัวของเมืองโดยอยู่ตามแนวริมถนน เมืองมีลักษณะเป็นศูนย์กลางการค้า การบริการ และการบริหาร (วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ 2523 : 22) บริเวณร้านค้าริมน้ำ ซึ่งเมื่อก่อนเคยคึกคักกลับเงียบเหงา ทำให้ขาดลักษณะความเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีวิถีชีวิตและกิจกรรมริมน้ำแต่เดิม คุณค่าในความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลง (นิธิ ลิศนันท์, 2544)

ด้วยเหตุนี้ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นขณะนั้น มีโครงการที่จะฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำ ซึ่งในปัจจุบันจะหาดูได้ยากให้สืบทอดตลอดไปโดยใช้ชื่อว่า "ตลาดน้ำยามเย็น"

ซึ่งจะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่ได้ฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวา ขณะนี้เป็นตลาดน้ำที่ได้รับความนิยม ผู้คนต่างหลั่งไหลแวะเวียนไปเที่ยว สื่อต่างๆ ได้ให้ความสำคัญจนมีผู้กล่าวขวัญกันมากมาย อาทิ

“เหลือเชื่อแต่จริง ตลาดน้ำอัมพวันๆ ปากคลองอัมพวา สมุทรสงคราม ประชาคมใหญ่ ศูนย์ความเจริญกว่า 350 ปี ตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง อยุธยา ผู้คนจอบแจเรือแพแน่นขนัดไปค้าขายกันแน่น ค่อยๆ ตายลงสนิทเมื่อราว 30 ปีที่ผ่านมา เพราะการตัดถนนเพื่อการสัญจรที่เหนือกว่าแม่น้ำลำคลองมาก ทำให้ประชาคมทั้งเมือง ทั้งบนบกและสองฟากฝั่งคลอง รวมเรือแพค้าขายในตลาดท้องน้ำหายวับไปสิ้น ทั้งประชาคมเงียบเหงาราวกับเมืองร้างวันนี้ปาฏิหาริย์เกิดขึ้น ประชาคมย่านตลาดอัมพวาบนฝั่งรวมย่านตลาดน้ำและบริเวณโดยรอบกลายเป็นเมืองฟื้นคืนชีพ คึกคัก ทั้งเป็นย่านอาหารถูก รสอร่อยที่ผู้คนไปกินกันคับคั่ง” (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 27 มีนาคม 2551)

“เป็นเวลาเกือบ 5 ปี ที่ทางเทศบาลตำบลอัมพวา ฟื้นฟูคลองอัมพวาและตลาดน้ำอัมพวาขึ้นมาแบบพลิกฝ่ามือทีเดียว ตลาดน้ำอัมพวาที่เคยเงียบเหงา ซบเซา และร้างลามาเป็นเวลากว่า 20 ปี เกิดขึ้นมาใหม่ในช่วงของวันเวลาใหม่ จากตลาดน้ำยามเช้าเป็นตลาดน้ำยามเย็นและเริ่มต้นตั้งแต่เย็นวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ จากเรือพ่อค้าแม่ค้า นำสินค้ามาขายสินค้าพื้นบ้านพื้นเมืองที่เมื่อเริ่มต้นใหม่ๆ ทางเทศบาลต้องจ้างพ่อค้าแม่ค้ามาขายวันละ 300 บาทประมาณ 10 กว่าลำ สินค้าที่จำหน่ายเหลือที่เป็นสินค้ารับประทานได้ก็แจกจ่ายกันไป ปัจจุบันมีเรือจำหน่ายสินค้าและอาหารกว่า 100 ลำ ทางเทศบาลมีรายได้จากการเก็บค่าเช่าและค่าทำความสะอาดได้อีกทางหนึ่ง

นักท่องเที่ยวยกจากร้อยคน เป็นหมื่นคน ณ ในปัจจุบัน จนมีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัดทั้งทางบก และทางน้ำ” (<http://www.naewna.com>)

จากกระแสที่ประชาชนให้ความสนใจตลาดน้ำอัมพวาเป็นจำนวนมากนั้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสื่อสารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา และผู้นำชุมชนที่สามารถโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านในเขตเทศบาลตำบลอัมพวาให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมทำให้ตลาดน้ำอัมพวากลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “เครือข่ายการสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” เพื่อศึกษาข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะของเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา และบทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา
3. เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

ปัญหานำการวิจัย

1. ลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาเป็นอย่างไร
3. เครือข่ายการสื่อสารมีบทบาทต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาอย่างไร

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ตลาดน้ำอัมพวา หมายถึง ชุมชนบริเวณเขตเทศบาลตำบลอัมพวา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม โดยในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาชุมชนย่อยจำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา และชุมชนบางกะพ้อม 2

เครือข่าย หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกัน และได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงถึงกันเพื่อการประสานงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหา และให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในกรณีงานวิจัยนี้ เครือข่าย หมายถึง เครือข่ายของคนในชุมชนในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา ซึ่งมีเป้าหมายของการรวมตัวเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

ลักษณะของเครือข่าย หมายถึง ลักษณะทั่วไปของเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย

- โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่าย ได้แก่ สมาชิกในเครือข่าย ประกอบด้วย แกนนำหลัก คือ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา กลุ่มแกนนำและกลุ่มสมาชิก ประกอบด้วย เทศบาลตำบลอัมพวา ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา ชุมชนบางกะพ้อม 2 ชมรมหาบเร่แผงลอย และพันธมิตร คือ ชมรมโฮมสเตย์
- องค์ประกอบของเครือข่าย ได้แก่ การรับรู้มุมมอง วิสัยทัศน์ ตลอดจนมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงกัน และการปฏิสัมพันธ์ซึ่งแลกเปลี่ยน
- พัฒนาการของเครือข่าย หมายถึง ช่วงระยะเวลาต่างๆ ตั้งแต่เริ่มพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา จนกระทั่งถึงช่วงเจริญเติบโต

แกนนำหลัก หมายถึง ผู้นำที่เป็นทางการ ผู้ริเริ่ม วางแผน กำหนดกลยุทธ์ และเป็นศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสาร ในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้แก่นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ร้อยโทพิชโรดม อุณสุวรรณ

กลุ่มแกนนำ หมายถึง กลุ่มของผู้นำในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ทั้งผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยแบ่งเป็น

- กลุ่มแกนนำจากเทศบาล หมายถึง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอัมพวา ที่มีบทบาทในการเข้ามาร่วมพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาร่วมกับแกนนำหลัก
- กลุ่มแกนนำชุมชน หมายถึง ประธานและกรรมการชุมชน
- กลุ่มแกนนำชมรม หมายถึง ประธานและกรรมการชมรมหาบเร่แผงลอย

กลุ่มสมาชิก หมายถึง คนในชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ทั้งการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการขายของทั้งบนบกและในเรือ รวมทั้งเปิดโฮมสเตย์

พันธมิตร หมายถึง กลุ่มที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร หรือการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา แต่ได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้เครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง ชมรมโฮมสเตย์

คนในชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอัมพวาทุกชุมชน ทั้งที่ได้เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมในเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง รูปแบบการพูดคุยติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างแกนนำหลัก กลุ่มแกนนำและสมาชิก พันธมิตรในเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

พัฒนาการของเครือข่าย หมายถึง กระบวนการตั้งแต่เริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จนก่อตัวและการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

การขยายเครือข่าย หมายถึง การใช้วิธีการสื่อสารเพื่อเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตลาดน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการขายของ หรือการเปิดบ้านพักโฮมสเตย์ รวมถึงเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมหาบเร่แผงลอย และชมรมโฮมสเตย์

บทบาทเครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง รูปแบบและวิธีการสื่อสารในเครือข่ายที่ส่งผลต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา โดยศึกษาเฉพาะการทำงานของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวาและเทศบาลตำบลอัมพวา ร่วมกับ ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลอัมพวาจำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา และชุมชนบางกะพ้อม 2 รวมทั้งกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ชมรมหาบเร่แผงลอย และชมรมโฮมสเตย์ เท่านั้น
2. เหตุการณ์และข้อมูลที่รวบรวมนั้น ศึกษาเฉพาะช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ.2551 เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่เริ่มพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้กลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้งหนึ่ง
3. ชมรมหาบเร่แผงลอย และชมรมโฮมสเตย์ ศึกษาเฉพาะสมาชิกที่อยู่ในเขตชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา และชุมชนบางกะพ้อม 2 เท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ทราบถึงกลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่นๆ ในการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป